

Den besungne Shulamit lader sit smukke hår kigge frem under sløret. Maleri: "The Beloved" af Dante Gabriel Rossetti, 1865-66. © Wikimedia Commons.

Hår som purpur: Hår og hårfarve i Højsangen

Hår er en vigtig del af skønhedsidealet i Det Gamle Testamente, og ingen tekst i Bibelen går mere i detaljer med sanseindtryk, sexappeal og skønhed end Højsangen. Lad os derfor se på, hvad Højsangen har at sige om hår og hårfarve

Anne Katrine de Hemmer Gudme
Professor
Det Teologiske Fakultet, Oslo

Hår er en alvorlig sag. Tænk bare på den amerikanske skuespiller Will Smiths voldelige reaktion ved Oscaruddelingen i marts 2022, da komikeren Chris Rock fortalte en joke, der handlede om Smiths kone, Jada Pinkett Smiths, (mangel på) hår.

En kilde til stolthed og usikkerhed

Hår sidder på kroppen og kan ligesom tøj og smykker bruges til at signalere stil, personlighed og politisk og religiøs overbevisning, men hår vokser også frem af kroppen, og derfor opfattes hår som endnu mere personligt end andre former for kropsudsmykning, en kilde både til stolthed og til usikkerhed. I Det Gamle Testamente er hår en vigtig del af kropsidealet – særligt for mænd. Det ser vi helt tydeligt i Anden Samuelsbog 14, hvor kongesønnen Absalom beskrives således: "Ingen i hele Israel var så beundret for sin skønhed som Absalom; fra isse til fod var der ingen fejl ved ham. Med mellemrum blev hans hår så langt, at han måtte lade det klippe; og når han gjorde det, kunne det veje to hundrede sekel efter kongelig vægt" (vers 25-26).

Absalom er altså den smukkeste mand i hele landet, og det er netop hans lange, tykke og tunge (omkring 2,5 kg!) hår, der fremhæves, når hans ekstraordinære skønhed skal beskrives. På den anden side er skaldethed en penibel sag i Det Gamle Testamente. Profeten Elisa pudser to rasende bjørne på en flok børn, da de driller ham og kalder ham skaldepande (Anden Kongebog 2,23-25). Hår og hårmangel spøger man ikke ustraffet med, må vi forstå.

Hår er altså en vigtig del af skønhedsidealet i Det Gamle Testamente, og der er ingen tekst i Bibelen, der går mere i detaljer med sanseindtryk, sexappeal og skønhed end Højsangen. Lad os derfor se på, hvad Højsangen har at sige om hår og hårfarve.

Dit hår er som en gedeflok

I Højsangen møder vi en mand og en kvinde, der skiftes til at henrykkes over hinandens kroppe og til at længes efter hinandens nærvær. I kapitel 4 beskriver manden, hvor ualmindelig dejlig hans elskede er. Han lader blikket glide ned over hendes krop, og beskriver hendes hår "som en gedeflok, der bølger ned fra Gileads bjerge" (vers 1; jf. Højsangen 6,5). Hvad vil det så sige at have gedeagtigt hår? De fleste fortolkere konkluderer, at kvindens hår må være kulsort. Dette begrundes dels med henvisning til Kedars sorte telte (Højsangen 1,5), som man mener er lavet af gedeskind, dels med et blik til Højsangen 5,11, hvor mandens hår beskrives som ravnsort. I jernalderens Palæstina var der særligt to gederacer, der var almindelige. Det var den såkaldte 'Beduin-ged', der har sort pels, brune øjne og korte ører, og 'Damaskener-geden', en gederace med rødbrun pels, blå øjne og lange ører. Hvis man rejser i Levanten eller Nordafrika og møder en gedeflok på sin vej, vil man se, at gederne sjældent er ensfarvede, men snarere changerer i et væld af skinnende mørke og brune nuancer. Jeg tror, at det er det, vi skal forestille os her i Højsangen 4. Kvindens hår er livligt bølgende, skinnende og dansende i en palet af brune og brændte farver.

Hoved som guld – lokker som raven

Som vi så ovenfor, beskrives mandens hår i Højsangen 5,11 som "sorte som raven". Det er jo ikke til at tage fejl af. Mandens hår er kulsort. I samme vers beskrives mandens hoved "som det reteste guld". Referencen til guld kan ikke have med hårets farve at gøre her, for det bliver jo slået fast, at farven er sort. Derfor må guldet beskrive et andet aspekt af hårets udseende, formodentlig at det glinser og skinner som poleret guld. Der er fundet elfenbensfigurer fra Mesopotamien, der stammer fra det første årtusinde f.v.t., hvor figurerens hoved og hår bærer spor af guldbelægning. Det har sikkert været brugt til at skabe det samme udtryk, som vi finder i teksten her, skinnende og glinsende og velfriseret hår, der har været behandlet og sat med kostbar parfumeret olie. Endelig sammenlignes mandens sorte og glinsende hår med daddelklaser, et billede på tyngde og rigelighed. Mandens hår falder i tunge og tykke, skinnende, sorte klaser eller krøller.

Dit hår som purpur

Den mest overraskende omtale af hår og hårfarve finder vi i Højsangen 7,6, hvor kvindens hår er "som purpur". Skal vi mon forestille os violet eller lilla hår her i stil med den venlige Disney-heks Madam Mim? Purpurfarve stammer fra en helt særlig type havsnegl, der kaldes murex eller bare purpursnegle. I oldtiden var purpurfarve et eftertragtet luksusprodukt, der var forbeholdt den absolutte overklasse, konger og kejsere. I Højsangen 3,10 beskrives den kongelige bærestol som et møbel med stænger af sølv, armlæn af guld og et sæde betrukket med purpur. Purpur er ensbetydende med vild luksus og med kongemagt i oldtiden. Der er dog ikke noget, der tyder på, at purpur har været brugt som hårfarve eller kosmetik i oldtiden. For det første lugtede purpur ret dårligt, fordi det var lavet af fermenterede døde bløddyr. For det andet var det simpelthen alt for dyrt til at blive brugt som kosmetik. Men hvad kan betydningen da være i verset her? Hvis vi tænker på de farver, man kan skabe ved hjælp af murexsnegle, så

spænder farveskalaen fra dybrød, lilla og violet til blå og blåsort. Der er ofte tale om en meget tæt og mættet farve, dyb og intens. Jeg tror, det er det, der er pointen her i Højsangen 7,6. Kvindens hår er ikke lilla, men det er forførende mørkt, og så tæt og langt og livligt, at “en konge er fanget i lokkerne!” Hvis man sammenligner den danske 1992-oversættelse med oversættelsen i *Bibelen 2020*, kan man se, at oversætterne af sidstnævnte nok har hældet til en læsning, der minder om min. Her står “dit hår er skinnende mørkt” i Højsangen 7,6, og ikke “dit hår som purpur”, som vi finder det i den danske bibeloversættelse fra 1992.

Mørkt, blank og tykt

Højsangen er en sansemættet tekst. Den er fyldt med farver, dufte, smage, lyde og teksturer. Derfor er det heller ikke overraskende, at hår og hårfarve ikke bare beskrives fladt og todimensionelt i Højsangen. I Højsangen er farven på hår gennemgående mørk eller sort, og ih, hvilket hår! Det er skinnende og dansende, bølgende og glinsende, tykt og overdådigt. Det er velduftende hår, parfumeret med kostbar olie, så det skinner som guld. Hår der myldrer og hopper og danser som en gedeflok på en bjergside, og hår der falder i tunge og mørke kaskader som modne frugter på en palme. Det er hår, der er lige så vidunderligt luksuriøst og intenst som purpur. Hår er en alvorlig sag.

Her kan du læse mere

Sarah Kragh Dedieu, “Min kæreste er lige til at spise,” Mad og drikke i bibelsk litteratur, *Forum for Bibelsk Eksegese 19*, redigeret af F. Damgaard og A.K. Gudme, (2015), s. 81–100.

Else K. Holt, “Shulamit og Salomon – den erotiske kærlighed,” i *Kærligheden holder aldrig op*, København: Bibelselskabet 2020, s. 121–133.

Anne Katrine Gudme, “Katastrofale hårdage i Bibelen,” 12.03.2021, www.bibelselskabet.dk.

Anne Katrine Gudme. “Den velduftende helligdom: Næsens teologi og Jahves majestætiske maskulinitet,” *Struktur: Begejstring – Festskrift for Hans J. Lundager Jensen*, redigeret af J.L. Christiansen, L. Feldt og K.F. Baunvig, Religionsvidenskabelig Skriftrække 1 (2022), s. 147–154.